

Last Will and Testament in Halacha

I. Torah's Order of Succession

במדבר פרק כז

(ו) ויאמר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ז) כֹּן בְּנוֹת צִלְפַחֵד דְּבִרְתָּן יִתְּנוּ לָהֶם אַחֲזֵי נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבֵיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבֵיהֶן לָהֶן:
(ח) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וְיָבֵן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ:
(ט) וְאִם אֵין לוֹ בֵּת וְיִנְתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו:
(י) וְאִם אֵין לוֹ אַחִים וְיִנְתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחֵי אָבִיו:
(יא) וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וְיִנְתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשָׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח משנה ב

סדר נחלות כך הוא (במדבר כ"ז) איש כי ימות וכן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכו של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו: נכסי להאי דמעברת; אמר רב הונא: הוי מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. איתיביה רב נחמן לרב הונא: האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה - ילדה זכר נוטל מנה! אמר ליה: משנתינו איני יודע מי שנאה. ולימא ליה: רבי מאיר היא, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם! אימור דשמעת ליה לרבי מאיר - לדבר שישנו בעולם, לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה? ולימא ליה: רבי יוסי היא, דאמר: עובר קני! דתנן: עובר פוסל ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי! שאני ירושה הבאה מאיליה.

II. The Bechor's Portion

דברים פרק כא

(טו) כִּי תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אַהוּבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֶהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הֵבֶן הַבְּכוֹר לְשְׂנוּאָה:
(טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ לֹא יִכַּל לְבַכֵּר אֶת בְּן הָאֶהוּבָה עַל פְּנֵי בְּן הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר:
(יז) כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא רְאִשִׁית אָנּוּ לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

משנה מסכת בכורות פרק ח

משנה ט

הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל פי שנים בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ולא היבם וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ב

הלכה ט

בכור לנחלה הוא הנוולד לאב ראשון שנאמר כי הוא ראשית אונו, ואין משגיחין על האם אפילו ילדה כמה בנים הואיל וזה ראשון לאביו יורש פי שנים.
הלכה י

הבא אחר נפלים אע"פ שיצא ראש הנפל כשהוא חי הבא אחריו בכור לנחלה, וכן בן תשעה שיצא ראש מת הבא אחריו בכור לנחלה שזה שנאמר ראשית אונו הוא שלא נולד לו קודם לזה ולד שיצא חי לאויר העולם, לפיכך בן תשעה שהוציא רוב ראשו חי הבא אחריו אינו בכור.
הלכה יא

יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכורים, הראשון לפי שלא נולד ונאמר וילדו לו בנים והשני שהרי קדמו אחר.

III. The Spouse

רמב"ם הלכות נחלות פרק א

הלכה ח

האשה אינה יורשת בעלה כלל והבעל יורש את כל נכסי אשתו מדברי סופרים והוא קודם לכל בירושתה אע"פ שהיא אסורה עליו, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואע"פ שהיא קטנה ואע"פ שהבעל חרש הוא יורש את אשתו. +/השגת הראב"ד/ האשה אינה יורשת וכו' עד הוא יורש את אשתו. א"א איני מודה בזה משמעתא בתרייתא דמי שמת ושאר הראיות המראות הפך זה אין להם עמידה עכ"ל. +

IV. Changing the Succession

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

משנה ה

האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שהוא ראוי לירושה דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לירושה אין דבריו קיימין הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה א

אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מן היורש אע"פ שזה ממון הוא, לפי שנאמר בפרשת נחלות והיתה לבני ישראל לחוקת משפט לומר שחוקה זו לא נשתנה ואין התנאי מועיל בה, בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על פה בין בכתב אינו מועיל.

V. Shalom Bayit

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה יג

צו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף.

VI. Gifts as potential solutions

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קלה עמוד ב

יתבי רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב, ויתבי וקאמר משמיה דר' יוחנן: שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת - אין כותבין ונותנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא

סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני וירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו וירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית וירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל מי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, **אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין).** מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג. כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכוון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

VII. Dina DeMalchuta Dina

שו"ת הרשב"א חלק ו סימן רנד

שאלת +א"ה הובאה בב"י ח"מ סי' כ"ו+ מעשה היה בפירפנייאן בראובן שהשיא את בתו לאה לשמעון והכניס לו עמה סך ממון בנידוניה וילדה לו בתואח"כ מתה לאה ואחר זמן מתה ג"כ הבת שילדה לו ועכשיו עמד ראובן ותבע בדיני הגויים שיחזיר לו אותו ממון הנדוניה שהכניס לו עם לאה בתו. ואעפ"י שהבעל יורש את אשתו והאב את בתו בדיני ישראל טוען ואומר שאין לחוש לירושת הבעל כיון שהכל יודעי' שהם הולכים בדיני הגויים והריכל הנושא אשה שם כאילו התנה כן. וכמ"ש (כתובות ד' ס"ז) גמלי דערביא אשה גובה פורנא מהם לפי שאסמכתין עליהם ואע"פ שאין כתובה נגבית מן המטלטלין. ועוד סמכו הגאונים ז"ל ותקנו שיהא כל בע"ח גובה מטלטלין דיתמי ועל ירושת האב בנכסי הבת טוען שהמלך חקק בנימוסיו שכל שימותהולד תוך זמן ידוע שיהא מה שיש לו מצד האם ליורשי האם ודינא דמלכותא דינא.

תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו שמתנין בכענין זה וכדאמר' בירושלמי הני דכתבין אין מיתת בלא בנים תהדיר מוהרא לבי נשא תנאי ממון וקיים. ומוסיף אני על זה שבכ"מ שנהגו להתנות ולעשות כזה תנאי אפ' הנושאים שם סתם גובין מהם אם מתה בלא בנים שכל הנושא סתם ע"ד הנוהג שם בישראל נושא וזהו שקראוה בפ' המקבל דרישת הדיוט. ומ"מ לנהוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור לפי שהוא מחקה את הגויים וזהו שהזהירה תורה לפנייהם ולא לפני גויים ואע"פ ששניהם רוצים בכך והוא דבר שבממון. שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגויים ודיניהם ולא עוד אלא אפ' לעמוד לפנייהם לדין אפ' בדבר שדיניהם כדין ישראל. ע"כ אנו פה תמהים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו. ומה ממון יתהנה לירש שלא כתורתנו והמביא ראייה בזה

מגמלי דערביא טועה. דכתובה מן הדין היה לגבות ממטלטלין דמיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה אלא ששמעו רבנן דברי ר"מ שאין סמיכת האשה חזקה עליהם משום שגבייתה לזמן מרובה. ובערביא שכל עסקיהם בגמלים סמיכתה עליהם שאין קונין קרקע אדרבא ימכרו קרקע להתעסק בגמלים. וכן הגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו ממטלטלין דיתמי לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה להם לישראל לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאביהם של ישראל וחייב לשמוע להם. וגדולה מזו אמרו שב"ד מתני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה אשר יורוך וכ"ש למגדר מילתא. אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה. וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת האב על הבנים וסומך על משענת קנה הרצוף הזה ועושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ומרבה הונו בזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמותר משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא וגזלה ישיב. וחס ליה דאפי' גזלה ישיב רשע מיקרי כדאיתא בפ' הכונס (דף ס' ע"ב). ואם נאמר כן בטלה ירושת בנו הבכור דכל הנחלות ותירש הבת עם הבנים. ובכלל עוקר כל דיני התורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרסי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק. ובמ"ש דינא דמלכותא דינא יגעתי הרבה שאמרת אפטר דשמואל אמר כן כשהמלך רוצה שידינו בארצו חכמי הגויים וע"ז הספרים שנתחברו להם. והמלוה את חבירו שלא בעדים אינו נאמן לומר פרעתי ומי שגובה כן ע"י ערכאות הגויים ודאי גזלן הוא. וא"ת לומר בזה שהלוה נעשה כמ"ד ליה מהימנת עלי למימר דלא פרענא הנה בדיניהם שאפי' הלוקח חפץ מחבירו אם יש למוכר ראייה שהיה שלו מוציאו מיד הלוקח ולא שבקת חיי לכל בריה.

וכך ראיתי שאין הדברים אמורים אלא במה שהוא נעשה בדיני המלכות שכל עם ועם יש לו חקים ידועים בדיני המלכות ודינא דמלכותא אמרו דינא דמלכא לא אמרו וכל מה שאינו מחקי המלוכה אעפ"י שיאמר עכשיו המלך כן אינו דין וכן הסכימו הראשונים ז"ל. וכן אינו דין אלא במה שיש לו למלך תועלת כאותה שאמרו בפ' הגוזל בתרא (ד' ק"ג ע"ב) אמר שמואל דינא דמלכותא דינא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גשרי ועברי' עליהו. ואקשי' והא לא עבדי מאי דאמר מלכא אמר זילו קטולו לכולהו באגי ואינהו קטלו מחד מחד באגא שליחא דמלכא כמלכא ולא טרח. וכהנהו נמי דפ' חייה /ח"ה/ (ד' נ"ד ע"ב) בדורא דרעותא דמלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא והני זיההורי /זהרורי/ דמזבני ארעא לטסקא וכן כל כיוצא בזה. וא"נ במה שישראל עושה עם ישראל חבירו מדעת עצמו כאותה שאמרו בפ' ק"ג דגיטין גבי מתני' דכל השטרות העולות בערכאות שלהן כשרים חוץ מגיטי נשים דאקשי' קא פסיק ותני כל השטרות ואפי' שטרי מתנה במאי קני בהאי שטרא חספא בעלמא הוא ופרקי' תני חוץ מגיטי נשים. ואיכא דאמרי משום דינא דמלכותא דינא כלומר אע"פ שמצד דיני המלך אינו מועיל כיון שבמתנה אין בו תועלת למלך כיון שזה מדעתו עשה מתנתו בערכאות הרי קבל עליו לילך בזה בדיני המלכות שאמר שכל שטר שיעלה בערכאות שיועיל ויקנה. ובדבר שבממון יכול לשעבד עצמו וליתן משלו שלא מן הדין כמ"ש מתנה ש"ח להיות כשואל וכענין ערב דמשתעבד אע"ג דהוי אסמכתא.

VIII. Mitzvah Lekyaem divrei ha'met

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יד עמוד ב

יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר"מ: מצוה לקיים דברי המת

שולחן ערוך חושן משפט סימן רנב סעיף ב

מצוה לקיים דברי המת, אפילו בריא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשלש לשם כך. הגה: אבל היו בידו קודם ולא לשם כך, או שבאו לידו אחר הצוואה, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (טור ומרדכי פרק מי שמת). כל דבר שנקנה במתנת שכיב מרע, אם קדמו היורשין ומכרו, המקבל יכול להוציאו מן הלוקח. אבל דבר שלא ניתן במתנה, רק שמצוה לקיים דברי המת, אם קדמו היורשין ומכרו: מה שעשו עשו (הגהות מרדכי דב"ב). מי שנשבע או נדר ליתן לפלוני כך וכך, ומת ולא נתן, יורשיו פטורין ואין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (ב"י בשם ריטב"א). ועיין לעיל סוף סימן רי"ב סעיף ז' (ובסימן ר"ט ס"ד). מי שהפקיד מעות אצל חבירו ואומר שאם ימות יעשה בהן המוטב, יתנו ליורשיו (ב"י סי' רנ"ג בשם מרדכי פרק מי שמת) (וכ"כ לקמן סי' רפ"ב ס"א).

IX. Shtar Chatzi Zachar

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני ויירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו ויירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית ויירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל ימי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין). **מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג.** כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

Contemporary Shtar Chatzi Zachar by Rabbi Mordechai Willig

Introduction

Jewish religious law does not recognize the validity of a will. Except for unusual circumstances, one cannot arrange for his estate to be divided in a manner different from Torah law. However, by creating a conditional obligation, one can achieve the same net result as that of a will and other government laws, in a way which conforms to Torah law.

A person who writes a will should obligate himself to pay a sum of money greater than his total assets. It is stipulated that the obligation is retractable, and is not payable until one moment before death. Therefore, the obligation has absolutely no effect during one's lifetime.

If one wills his entire estate to one person, e.g. to his wife, he should obligate himself to pay her a sum of money greater than his total assets. In such a case, paragraph two in the obligation form should be omitted.

If the will includes many persons, the obligation is made to the prime beneficiary, or several beneficiaries. In this case it is further stipulated that if the Torah heir(s) carry out the terms of the will and other government laws, then the obligation is null and void.

The obligation becomes effective when the form below is executed and delivered to the beneficiary or any other party (e.g. a rabbi or a Jewish attorney) who receives it on the beneficiary's behalf even without the beneficiary's knowledge.

THE OBLIGATION

I, _____ the _____ undersigned, hereby obligate myself to _____ the sum of _____, effective immediately, but not payable until one minute before my death, on the condition that I do not retract this obligation in writing at any time prior to my death. All the property, which is mine at that time, both real and personal, should serve as security for the payment of the said obligation.

I hereby stipulate that my heirs, as defined by the Torah, shall be given the option of paying the above obligation, or, in lieu thereof, of carrying out the terms as specified in my last Will and Testament and, in addition, carrying out all transfer of property upon my death which are considered "non-testamentary transfers" in accordance with applicable laws. If my Torah heirs abide by the terms of my will and aforementioned State laws, then the above obligation is null and void.

The above obligation is undertaken by a *Kinyan Sudar* in a *Beis Din Choshuv* (A proper means of transaction in an important Jewish court). The above condition(s) is (are) made in accordance with the laws of the Torah, as derived from Numbers Chapter 32.

Signed _____ this _____, 20__ at _____

(signature) _____

Last Will and Testament in Halacha

I. Torah's Order of Succession

במדבר פרק כז

(ו) ויאמר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ז) כֹּן בְּנוֹת צִלְפַחַד דְּבַרְתָּ נְתַן וַתֵּתֵן לָהֶם אַחֲזֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבֵיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבֵיהֶן לָהֶן:
(ח) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ:
(ט) וְאִם אֵין לוֹ בֵּת וַיִּנְתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִיו:
(י) וְאִם אֵין לוֹ אַחִים וַיִּנְתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִי אֲבִיו:
(יא) וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וַיִּנְתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשָׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח משנה ב

סדר נחלות כך הוא (במדבר כ"ז) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו: נכסי להאי דמעברת; אמר רב הונא: הוי מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. איתיביה רב נחמן לרב הונא: האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה - ילדה זכר נוטל מנה! אמר ליה: משנתינו איני יודע מי שנאה. ולימא ליה: רבי מאיר היא, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם! אימור דשמעת ליה לרבי מאיר - לדבר שישנו בעולם, לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה? ולימא ליה: רבי יוסי היא, דאמר: עובר קני! דתנן: עובר פוסל ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי! שאני ירושה הבאה מאיליה.

II. The Bechor's Portion

דברים פרק כא

(טו) כִּי תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אַהוּבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וַיִּלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֶהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֶּן הַבְּכוֹר לְשְׂנוּאָה:
(טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ לֹא יִכַּל לְבַכֵּר אֶת בֶּן הָאֶהוּבָה עַל פְּנֵי בֶן הַשְּׂנוּאָה הַבְּכוֹר:
(יז) כִּי אֶת הַבְּכוֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכַל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֲנֹנוּ לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

משנה מסכת בכורות פרק ח

משנה ט

הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל פי שנים בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ולא היבם וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ב

הלכה ט

בכור לנחלה הוא הנוולד לאב ראשון שנאמר כי הוא ראשית אונו, ואין משגיחין על האם אפילו ילדה כמה בנים הואיל וזה ראשון לאביו יורש פי שנים.
הלכה י

הבא אחר נפלים אע"פ שיצא ראש הנפל כשהוא חי הבא אחריו בכור לנחלה, וכן בן תשעה שיצא ראש מת הבא אחריו בכור לנחלה שזה שנאמר ראשית אונו הוא שלא נולד לו קודם לזה ולד שיצא חי לאויר העולם, לפיכך בן תשעה שהוציא רוב ראשו חי הבא אחריו אינו בכור.
הלכה יא

יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכורים, הראשון לפי שלא נולד ונאמר וילדו לו בנים והשני שהרי קדמו אחר.

III. The Spouse

רמב"ם הלכות נחלות פרק א

הלכה ח

האשה אינה יורשת בעלה כלל והבעל יורש את כל נכסי אשתו מדברי סופרים והוא קודם לכל בירושתה אע"פ שהיא אסורה עליו, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואע"פ שהיא קטנה ואע"פ שהבעל חרש הוא יורש את אשתו. +/השגת הראב"ד/ האשה אינה יורשת וכו' עד הוא יורש את אשתו. א"א איני מודה בזה משמעתא בתרייתא דמי שמת ושאר הראיות המראות הפך זה אין להם עמידה עכ"ל. +

IV. Changing the Succession

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

משנה ה

האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שהוא ראוי לירושה דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לירושה אין דבריו קיימין הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה א

אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מן היורש אע"פ שזה ממון הוא, לפי שנאמר בפרשת נחלות והיתה לבני ישראל לחוקת משפט לומר שחוקה זו לא נשתנה ואין התנאי מועיל בה, בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על פה בין בכתב אינו מועיל.

V. Shalom Bayit

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה יג

צו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף.

VI. Gifts as potential solutions

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קלה עמוד ב

יתבי רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב, ויתבי וקאמר משמיה דר' יוחנן: שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת - אין כותבין ונותנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא

סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני וירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו וירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית וירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל מי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, **אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין).** מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג. כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכוון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

VII. Dina DeMalchuta Dina

שו"ת הרשב"א חלק ו סימן רנד

שאלת +א"ה הובאה בב"י ח"מ סי' כ"ו+ מעשה היה בפירפנייאן בראובן שהשיא את בתו לאה לשמעון והכניס לו עמה סך ממון בנידוניה וילדה לו בתואח"כ מתה לאה ואחר זמן מתה ג"כ הבת שילדה לו ועכשיו עמד ראובן ותבע בדיני הגויים שיחזיר לו אותו ממון הנדוניה שהכניס לו עם לאה בתו. ואעפ"י שהבעל יורש את אשתו והאב את בתו בדיני ישראל טוען ואומר שאין לחוש לירושת הבעל כיון שהכל יודעי' שהם הולכים בדיני הגויים והריכל הנושא אשה שם כאילו התנה כן. וכמ"ש (כתובות ד' ס"ז) גמלי דערביא אשה גובה פורנא מהם לפי שאסמכתין עליהם ואע"פ שאין כתובה נגבית מן המטלטלין. ועוד סמכו הגאונים ז"ל ותקנו שיהא כל בע"ח גובה מטלטלין דיתמי ועל ירושת האב בנכסי הבת טוען שהמלך חקק בנימוסיו שכל שימותהולד תוך זמן ידוע שיהא מה שיש לו מצד האם ליורשי האם ודינא דמלכותא דינא.

תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו שמתנין בכענין זה וכדאמר' בירושלמי הני דכתבין אין מיתת בלא בנים תהדיר מוהרא לבי נשא תנאי ממון וקיים. ומוסיף אני על זה שבכ"מ שנהגו להתנות ולעשות כזה תנאי אפ' הנושאים שם סתם גובין מהם אם מתה בלא בנים שכל הנושא סתם ע"ד הנוהג שם בישראל נושא וזהו שקראוה בפ' המקבל דרישת הדיוט. ומ"מ לנהוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור לפי שהוא מחקה את הגויים וזהו שהזהירה תורה לפנייהם ולא לפני גויים ואע"פ ששניהם רוצים בכך והוא דבר שבממון. שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגויים ודיניהם ולא עוד אלא אפ' לעמוד לפנייהם לדין אפ' בדבר שדיניהם כדין ישראל. ע"כ אנו פה תמהים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו. ומה ממון יתהנה לירש שלא כתורתנו והמביא ראייה בזה

מגמלי דערביא טועה. דכתובה מן הדין היה לגבות ממטלטלין דמיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה אלא ששמעו רבנן דברי ר"מ שאין סמיכת האשה חזקה עליהם משום שגבייתה לזמן מרובה. ובערביא שכל עסקיהם בגמלים סמיכתה עליהם שאין קונין קרקע אדרבא ימכרו קרקע להתעסק בגמלים. וכן הגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו ממטלטלין דיתמי לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה להם לישראל לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאביהם של ישראל וחייב לשמוע להם. וגדולה מזו אמרו שב"ד מתני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה אשר יורוך וכ"ש למגדר מילתא. אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה. וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת האב על הבנים וסומך על משענת קנה הרצוף הזה ועושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ומרבה הונו בזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמותר משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא וגזלה ישיב. וחס ליה דאפי' גזלה ישיב רשע מיקרי כדאיתא בפ' הכונס (דף ס' ע"ב). ואם נאמר כן בטלה ירושת בנו הבכור דכל הנחלות ותירש הבת עם הבנים. ובכלל עוקר כל דיני התורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרסי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק. ובמ"ש דינא דמלכותא דינא יגעתי הרבה שאמרת אפטר דשמואל אמר כן כשהמלך רוצה שידינו בארצו חכמי הגויים וע"ז הספרים שנתחברו להם. והמלוה את חבירו שלא בעדים אינו נאמן לומר פרעתי ומי שגובה כן ע"י ערכאות הגויים ודאי גזלן הוא. וא"ת לומר בזה שהלוה נעשה כמ"ד ליה מהימנת עלי למימר דלא פרענא הנה בדיניהם שאפי' הלוקח חפץ מחבירו אם יש למוכר ראייה שהיה שלו מוציאו מיד הלוקח ולא שבקת חיי לכל בריה.

וכך ראיתי שאין הדברים אמורים אלא במה שהוא נעשה בדיני המלכות שכל עם ועם יש לו חקים ידועים בדיני המלכות ודינא דמלכותא אמרו דינא דמלכא לא אמרו וכל מה שאינו מחקי המלוכה אעפ"י שיאמר עכשיו המלך כן אינו דין וכן הסכימו הראשונים ז"ל. וכן אינו דין אלא במה שיש לו למלך תועלת כאותה שאמרו בפ' הגוזל בתרא (ד' ק"ג ע"ב) אמר שמואל דינא דמלכותא דינא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גשרי ועברי' עליהו. ואקשי' והא לא עבדי מאי דאמר מלכא אמר זילו קטולו לכולהו באגי ואינהו קטלו מחד מחד באגא שליחא דמלכא כמלכא ולא טרח. וכהנהו נמי דפ' חייא / ח"ה / (ד' נ"ד ע"ב) בדורא דרעותא דמלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא והני זיההורי / זהורוי / דמזבני ארעא לטסקא וכן כל כיוצא בזה. וא"נ במה שישראל עושה עם ישראל חבירו מדעת עצמו כאותה שאמרו בפ' ק"ג דגיטין גבי מתני' דכל השטרות העולות בערכאות שלהן כשרים חוץ מגיטי נשים דאקשי' קא פסיק ותני כל השטרות ואפי' שטרי מתנה במאי קני בהאי שטרא חספא בעלמא הוא ופרקי' תני חוץ מגיטי נשים. ואיכא דאמרי משום דינא דמלכותא דינא כלומר אע"פ שמצד דיני המלך אינו מועיל כיון שבמתנה אין בו תועלת למלך כיון שזה מדעתו עשה מתנתו בערכאות הרי קבל עליו לילך בזה בדיני המלכות שאמר שכל שטר שיעלה בערכאות שיועיל ויקנה. ובדבר שבממון יכול לשעבד עצמו וליתן משלו שלא מן הדין כמ"ש מתנה ש"ח להיות כשואל וכענין ערב דמשתעבד אע"ג דהוי אסמכתא.

VIII. Mitzvah Lekyaem divrei ha'met

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יד עמוד ב

יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר"מ: מצוה לקיים דברי המת

שולחן ערוך חושן משפט סימן רנב סעיף ב

מצוה לקיים דברי המת, אפילו בריא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשלש לשם כך. הגה: אבל היו בידו קודם ולא לשם כך, או שבאו לידו אחר הצוואה, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (טור ומרדכי פרק מי שמת). כל דבר שנקנה במתנת שכיב מרע, אם קדמו היורשין ומכרו, המקבל יכול להוציאו מן הלוקח. אבל דבר שלא ניתן במתנה, רק שמצוה לקיים דברי המת, אם קדמו היורשין ומכרו: מה שעשו עשו (הגהות מרדכי דב"ב). מי שנשבע או נדר ליתן לפלוני כך וכך, ומת ולא נתן, יורשיו פטורין ואין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (ב"י בשם ריטב"א). ועיין לעיל סוף סימן רי"ב סעיף ז' (ובסימן ר"ט ס"ד). מי שהפקיד מעות אצל חבירו ואומר שאם ימות יעשה בהן המוטב, יתנו ליורשיו (ב"י סי' רנ"ג בשם מרדכי פרק מי שמת) (וכ"כ לקמן סי' רפ"ב ס"א).

IX. Shtar Chatzi Zachar

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני ויירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו ויירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית ויירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל ימי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין). **מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג.** כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

Contemporary Shtar Chatzi Zachar by Rabbi Mordechai Willig

Introduction

Jewish religious law does not recognize the validity of a will. Except for unusual circumstances, one cannot arrange for his estate to be divided in a manner different from Torah law. However, by creating a conditional obligation, one can achieve the same net result as that of a will and other government laws, in a way which conforms to Torah law.

A person who writes a will should obligate himself to pay a sum of money greater than his total assets. It is stipulated that the obligation is retractable, and is not payable until one moment before death. Therefore, the obligation has absolutely no effect during one's lifetime.

If one wills his entire estate to one person, e.g. to his wife, he should obligate himself to pay her a sum of money greater than his total assets. In such a case, paragraph two in the obligation form should be omitted.

If the will includes many persons, the obligation is made to the prime beneficiary, or several beneficiaries. In this case it is further stipulated that if the Torah heir(s) carry out the terms of the will and other government laws, then the obligation is null and void.

The obligation becomes effective when the form below is executed and delivered to the beneficiary or any other party (e.g. a rabbi or a Jewish attorney) who receives it on the beneficiary's behalf even without the beneficiary's knowledge.

THE OBLIGATION

I, _____ the _____ undersigned, hereby obligate myself to _____ the sum of _____, effective immediately, but not payable until one minute before my death, on the condition that I do not retract this obligation in writing at any time prior to my death. All the property, which is mine at that time, both real and personal, should serve as security for the payment of the said obligation.

I hereby stipulate that my heirs, as defined by the Torah, shall be given the option of paying the above obligation, or, in lieu thereof, of carrying out the terms as specified in my last Will and Testament and, in addition, carrying out all transfer of property upon my death which are considered "non-testamentary transfers" in accordance with applicable laws. If my Torah heirs abide by the terms of my will and aforementioned State laws, then the above obligation is null and void.

The above obligation is undertaken by a *Kinyan Sudar* in a *Beis Din Choshuv* (A proper means of transaction in an important Jewish court). The above condition(s) is (are) made in accordance with the laws of the Torah, as derived from Numbers Chapter 32.

Signed _____ this _____, 20__ at _____

(signature) _____

Last Will and Testament in Halacha

I. Torah's Order of Succession

במדבר פרק כז

(ו) ויאמר יְדֹדְךָ אֵל מֹשֶׁה לְאָמֹר:
(ז) כֹּן בְּנוֹת צִלְפַחֵד דְּבִרְתְּךָ יָתֵן וְתָתֵן לָהֶם אַחֲזֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
(ח) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לְאָמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ:
(ט) וְאִם אֵין לוֹ בֵּת וְנִתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִיו:
(י) וְאִם אֵין לוֹ אַחִים וְנִתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִי אָבִיו:
(יא) וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וְנִתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשָׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹדְךָ אֵת מֹשֶׁה:

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח משנה ב

סדר נחלות כך הוא (במדבר כ"ז) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו: נכסי להאי דמעברת; אמר רב הונא: הוי מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. איתיביה רב נחמן לרב הונא: האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה - ילדה זכר נוטל מנה! אמר ליה: משנתינו איני יודע מי שנאה. ולימא ליה: רבי מאיר היא, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם! אימור דשמעת ליה לרבי מאיר - לדבר שישנו בעולם, לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה? ולימא ליה: רבי יוסי היא, דאמר: עובר קני! דתנן: עובר פוסל ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי! שאני ירושה הבאה מאיליה.

II. The Bechor's Portion

דברים פרק כא

(טו) כִּי תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֶהוּבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֶהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הֵבֶן הַבְּכוֹר לְשְׂנוּאָה:
(טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ לֹא יִכַּל לְבַכֵּר אֶת בֶּן הָאֶהוּבָה עַל פְּנֵי בֶן הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר:
(יז) כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכַל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא רְאִשִׁית אֲנוֹ לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

משנה מסכת בכורות פרק ח

משנה ט

הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל פי שנים בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ולא היבם וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ב

הלכה ט

בכור לנחלה הוא הנוולד לאב ראשון שנאמר כי הוא ראשית אונו, ואין משגיחין על האם אפילו ילדה כמה בנים הואיל וזה ראשון לאביו יורש פי שנים.
הלכה י

הבא אחר נפלים אע"פ שיצא ראש הנפל כשהוא חי הבא אחריו בכור לנחלה, וכן בן תשעה שיצא ראש מת הבא אחריו בכור לנחלה שזה שנאמר ראשית אונו הוא שלא נולד לו קודם לזה ולד שיצא חי לאויר העולם, לפיכך בן תשעה שהוציא רוב ראשו חי הבא אחריו אינו בכור.
הלכה יא

יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכורים, הראשון לפי שלא נולד ונאמר וילדו לו בנים והשני שהרי קדמו אחר.

III. The Spouse

רמב"ם הלכות נחלות פרק א

הלכה ח

האשה אינה יורשת בעלה כלל והבעל יורש את כל נכסי אשתו מדברי סופרים והוא קודם לכל בירושתה אע"פ שהיא אסורה עליו, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואע"פ שהיא קטנה ואע"פ שהבעל חרש הוא יורש את אשתו. +/השגת הראב"ד/ האשה אינה יורשת וכו' עד הוא יורש את אשתו. א"א איני מודה בזה משמעתא בתרייתא דמי שמת ושאר הראיות המראות הפך זה אין להם עמידה עכ"ל. +

IV. Changing the Succession

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

משנה ה

האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שהוא ראוי לירושה דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לירושה אין דבריו קיימין הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה א

אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מן היורש אע"פ שזה ממון הוא, לפי שנאמר בפרשת נחלות והיתה לבני ישראל לחוקת משפט לומר שחוקה זו לא נשתנה ואין התנאי מועיל בה, בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על פה בין בכתב אינו מועיל.

V. Shalom Bayit

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה יג

צו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף.

VI. Gifts as potential solutions

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קלה עמוד ב

יתבי רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב, ויתבי וקאמר משמיה דר' יוחנן: שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת - אין כותבין ונותנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא

סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני וירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו וירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית וירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל מי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, **אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין).** מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג. כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלקלבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכוון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

VII. Dina DeMalchuta Dina

שו"ת הרשב"א חלק ו סימן רנד

שאלת +א"ה הובאה בב"י ח"מ סי' כ"ו+ מעשה היה בפירפיניאן בראובן שהשיא את בתו לאה לשמעון והכניס לו עמה סך ממון בנידוניה וילדה לו בתואח"כ מתה לאה ואחר זמן מתה ג"כ הבת שילדה לו ועכשיו עמד ראובן ותבע בדיני הגויים שיחזיר לו אותו ממון הנדוניה שהכניס לו עם לאה בתו. ואעפ"י שהבעל יורש את אשתו והאב את בתו בדיני ישראל טוען ואומר שאין לחוש לירושת הבעל כיון שהכל יודעי' שהם הולכים בדיני הגויים והריכל הנושא אשה שם כאילו התנה כן. וכמ"ש (כתובות ד' ס"ז) גמלי דערביא אשה גובה פורנא מהם לפי שאסמכתין עליהם ואע"פ שאין כתובה נגבית מן המטלטלין. ועוד סמכו הגאונים ז"ל ותקנו שיהא כל בע"ח גובה מטלטלין דיתמי ועל ירושת האב בנכסי הבת טוען שהמלך חקק בנימוסיו שכל שימותהולד תוך זמן ידוע שיהא מה שיש לו מצד האם ליורשי האם ודינא דמלכותא דינא.

תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו שמתנין בכענין זה וכדאמר' בירושלמי הני דכתבין אין מיתת בלא בנים תהדיר מוהרא לבי נשא תנאי ממון וקיים. ומוסיף אני על זה שבכ"מ שנהגו להתנות ולעשות כזה תנאי אפ' הנושאים שם סתם גובין מהם אם מתה בלא בנים שכל הנושא סתם ע"ד הנוהג שם בישראל נושא וזהו שקראוה בפ' המקבל דרישת הדיוט. ומ"מ לנהוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור לפי שהוא מחקה את הגויים וזהו שהזהירה תורה לפנייהם ולא לפני גויים ואע"פ ששניהם רוצים בכך והוא דבר שבממון. שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגויים ודיניהם ולא עוד אלא אפ' לעמוד לפנייהם לדין אפ' בדבר שדיניהם כדין ישראל. ע"כ אנו פה תמהים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו. ומה ממון יתהנה לירש שלא כתורתנו והמביא ראייה בזה

מגמלי דערביא טועה. דכתובה מן הדין היה לגבות ממטלטלין דמיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה אלא ששמעו רבנן דברי ר"מ שאין סמיכת האשה חזקה עליהם משום שגבייתה לזמן מרובה. ובערביא שכל עסקיהם בגמלים סמיכתה עליהם שאין קונין קרקע אדרבא ימכרו קרקע להתעסק בגמלים. וכן הגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו ממטלטלין דיתמי לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה להם לישראל לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאביהם של ישראל וחייב לשמוע להם. וגדולה מזו אמרו שב"ד מתני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה אשר יורוך וכ"ש למגדר מילתא. אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה. וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת האב על הבנים וסומך על משענת קנה הרצוף הזה ועושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ומרבה הונו בזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמותר משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא וגזלה ישיב. וחס ליה דאפי' גזלה ישיב רשע מיקרי כדאיתא בפ' הכונס (דף ס' ע"ב). ואם נאמר כן בטלה ירושת בנו הבכור דכל הנחלות ותירש הבת עם הבנים. ובכלל עוקר כל דיני התורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרסי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק. ובמ"ש דינא דמלכותא דינא יגעתי הרבה שאמרת אפטר דשמואל אמר כן כשהמלך רוצה שידינו בארצו חכמי הגויים וע"ז הספרים שנתחברו להם. והמלוה את חבירו שלא בעדים אינו נאמן לומר פרעתי ומי שגובה כן ע"י ערכאות הגויים ודאי גזלן הוא. וא"ת לומר בזה שהלוה נעשה כמ"ד ליה מהימנת עלי למימר דלא פרענא הנה בדיניהם שאפי' הלוקח חפץ מחבירו אם יש למוכר ראייה שהיה שלו מוציאו מיד הלוקח ולא שבקת חיי לכל בריה.

וכך ראיתי שאין הדברים אמורים אלא במה שהוא נעשה בדיני המלכות שכל עם ועם יש לו חקים ידועים בדיני המלכות ודינא דמלכותא אמרו דינא דמלכא לא אמרו וכל מה שאינו מחקי המלוכה אעפ"י שיאמר עכשיו המלך כן אינו דין וכן הסכימו הראשונים ז"ל. וכן אינו דין אלא במה שיש לו למלך תועלת כאותה שאמרו בפ' הגוזל בתרא (ד' ק"ג ע"ב) אמר שמואל דינא דמלכותא דינא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גשרי ועברי' עליהו. ואקשי' והא לא עבדי מאי דאמר מלכא אמר זילו קטולו לכולהו באגי ואינהו קטלו מחד מחד באגא שליחא דמלכא כמלכא ולא טרח. וכהנהו נמי דפ' חייה /ח"ה/ (ד' נ"ד ע"ב) בדורא דרעותא דמלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא והני זיההורי /זהרורי/ דמזבני ארעא לטסקא וכן כל כיוצא בזה. וא"נ במה שישראל עושה עם ישראל חבירו מדעת עצמו כאותה שאמרו בפ' ק"ג דגיטין גבי מתני' דכל השטרות העולות בערכאות שלהן כשרים חוץ מגיטי נשים דאקשי' קא פסיק ותני כל השטרות ואפי' שטרי מתנה במאי קני בהאי שטרא חספא בעלמא הוא ופרקי' תני חוץ מגיטי נשים. ואיכא דאמרי משום דינא דמלכותא דינא כלומר אע"פ שמצד דיני המלך אינו מועיל כיון שבמתנה אין בו תועלת למלך כיון שזה מדעתו עשה מתנתו בערכאות הרי קבל עליו לילך בזה בדיני המלכות שאמר שכל שטר שיעלה בערכאות שיועיל ויקנה. ובדבר שבממון יכול לשעבד עצמו וליתן משלו שלא מן הדין כמ"ש מתנה ש"ח להיות כשואל וכענין ערב דמשתעבד אע"ג דהוי אסמכתא.

VIII. Mitzvah Lekyaem divrei ha'met

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יד עמוד ב

יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר"מ: מצוה לקיים דברי המת

שולחן ערוך חושן משפט סימן רנב סעיף ב

מצוה לקיים דברי המת, אפילו בריא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשלש לשם כך. הגה: אבל היו בידו קודם ולא לשם כך, או שבאו לידו אחר הצוואה, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (טור ומרדכי פרק מי שמת). כל דבר שנקנה במתנת שכיב מרע, אם קדמו היורשין ומכרו, המקבל יכול להוציאו מן הלוקח. אבל דבר שלא ניתן במתנה, רק שמצוה לקיים דברי המת, אם קדמו היורשין ומכרו: מה שעשו עשו (הגהות מרדכי דב"ב). מי שנשבע או נדר ליתן לפלוני כך וכך, ומת ולא נתן, יורשיו פטורין ואין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (ב"י בשם ריטב"א). ועיין לעיל סוף סימן רי"ב סעיף ז' (ובסימן ר"ט ס"ד). מי שהפקיד מעות אצל חבירו ואומר שאם ימות יעשה בהן המוטב, יתנו ליורשיו (ב"י סי' רנ"ג בשם מרדכי פרק מי שמת) (וכ"כ לקמן סי' רפ"ב ס"א).

IX. Shtar Chatzi Zachar

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני ויירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו ויירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית ויירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל ימי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין). **מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג.** כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

Contemporary Shtar Chatzi Zachar by Rabbi Mordechai Willig

Introduction

Jewish religious law does not recognize the validity of a will. Except for unusual circumstances, one cannot arrange for his estate to be divided in a manner different from Torah law. However, by creating a conditional obligation, one can achieve the same net result as that of a will and other government laws, in a way which conforms to Torah law.

A person who writes a will should obligate himself to pay a sum of money greater than his total assets. It is stipulated that the obligation is retractable, and is not payable until one moment before death. Therefore, the obligation has absolutely no effect during one's lifetime.

If one wills his entire estate to one person, e.g. to his wife, he should obligate himself to pay her a sum of money greater than his total assets. In such a case, paragraph two in the obligation form should be omitted.

If the will includes many persons, the obligation is made to the prime beneficiary, or several beneficiaries. In this case it is further stipulated that if the Torah heir(s) carry out the terms of the will and other government laws, then the obligation is null and void.

The obligation becomes effective when the form below is executed and delivered to the beneficiary or any other party (e.g. a rabbi or a Jewish attorney) who receives it on the beneficiary's behalf even without the beneficiary's knowledge.

THE OBLIGATION

I, _____ the _____ undersigned, hereby obligate myself to _____ the sum of _____, effective immediately, but not payable until one minute before my death, on the condition that I do not retract this obligation in writing at any time prior to my death. All the property, which is mine at that time, both real and personal, should serve as security for the payment of the said obligation.

I hereby stipulate that my heirs, as defined by the Torah, shall be given the option of paying the above obligation, or, in lieu thereof, of carrying out the terms as specified in my last Will and Testament and, in addition, carrying out all transfer of property upon my death which are considered "non-testamentary transfers" in accordance with applicable laws. If my Torah heirs abide by the terms of my will and aforementioned State laws, then the above obligation is null and void.

The above obligation is undertaken by a *Kinyan Sudar* in a *Beis Din Choshuv* (A proper means of transaction in an important Jewish court). The above condition(s) is (are) made in accordance with the laws of the Torah, as derived from Numbers Chapter 32.

Signed _____ this _____, 20__ at _____

(signature) _____

Last Will and Testament in Halacha

I. Torah's Order of Succession

במדבר פרק כז

(ו) ויאמר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ז) כֹּן בְּנוֹת צִלְפַחֵד דְּבִרְת נָתַן תַּתֵּן לָהֶם אַחֲזֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבֵיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבֵיהֶן לָהֶן:
(ח) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבֵיתוֹ:
(ט) וְאִם אֵין לוֹ בֵּית וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִיו:
(י) וְאִם אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִי אֲבִיו:
(יא) וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשָׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח משנה ב

סדר נחלות כך הוא (במדבר כ"ז) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו: נכסי להאי דמעברת; אמר רב הונא: הוי מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. איתיביה רב נחמן לרב הונא: האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה - ילדה זכר נוטל מנה! אמר ליה: משנתינו איני יודע מי שנאה. ולימא ליה: רבי מאיר היא, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם! אימור דשמעת ליה לרבי מאיר - לדבר שישנו בעולם, לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה? ולימא ליה: רבי יוסי היא, דאמר: עובר קני! דתנן: עובר פוסל ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי! שאני ירושה הבאה מאיליה.

II. The Bechor's Portion

דברים פרק כא

(טו) כִּי תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֶהוּבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֶהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הֵבֶן הַבְּכוֹר לְשְׂנוּאָה:
(טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ לֹא יִכַּל לְבַכֵּר אֶת בֶּן הָאֶהוּבָה עַל פְּנֵי בֶן הַשְּׂנוּאָה הַבְּכוֹר:
(יז) כִּי אֶת הַבְּכוֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכַל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא רְאשִׁית אֲנוֹ לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

משנה מסכת בכורות פרק ח

משנה ט

הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל פי שנים בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ולא היבם וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ב

הלכה ט

בכור לנחלה הוא הנולד לאב ראשון שנאמר כי הוא ראשית אונו, ואין משגיחין על האם אפילו ילדה כמה בנים הואיל וזה ראשון לאביו יורש פי שנים.
הלכה י

הבא אחר נפלים אע"פ שיצא ראש הנפל כשהוא חי הבא אחריו בכור לנחלה, וכן בן תשעה שיצא ראש מת הבא אחריו בכור לנחלה שזה שנאמר ראשית אונו הוא שלא נולד לו קודם לזה ולד שיצא חי לאויר העולם, לפיכך בן תשעה שהוציא רוב ראשו חי הבא אחריו אינו בכור.
הלכה יא

יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכורים, הראשון לפי שלא נולד ונאמר וילדו לו בנים והשני שהרי קדמו אחר.

III. The Spouse

רמב"ם הלכות נחלות פרק א

הלכה ח

האשה אינה יורשת בעלה כלל והבעל יורש את כל נכסי אשתו מדברי סופרים והוא קודם לכל בירושתה אע"פ שהיא אסורה עליו, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואע"פ שהיא קטנה ואע"פ שהבעל חרש הוא יורש את אשתו. +/השגת הראב"ד/ האשה אינה יורשת וכו' עד הוא יורש את אשתו. א"א איני מודה בזה משמעתא בתרייתא דמי שמת ושאר הראיות המראות הפך זה אין להם עמידה עכ"ל. +

IV. Changing the Succession

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

משנה ה

האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בתתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שהוא ראוי לירושה דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לירושה אין דבריו קיימין הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה א

אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מן היורש אע"פ שזה ממון הוא, לפי שנאמר בפרשת נחלות והיתה לבני ישראל לחוקת משפט לומר שחוקה זו לא נשתנה ואין התנאי מועיל בה, בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על פה בין בכתב אינו מועיל.

V. Shalom Bayit

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה יג

צו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף.

VI. Gifts as potential solutions

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קלה עמוד ב

יתבי רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב, ויתיב וקאמר משמיה דר' יוחנן: שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת - אין כותבין ונותנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא

סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני וירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו וירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית וירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל מי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, **אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין).** מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג. כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלקלבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכונו, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

VII. Dina DeMalchuta Dina

שו"ת הרשב"א חלק ו סימן רנד

שאלת +א"ה הובאה בב"י ח"מ סי' כ"ו+ מעשה היה בפירפנייאן בראובן שהשיא את בתו לאה לשמעון והכניס לו עמה סך ממון בנידוניה וילדה לו בתואח"כ מתה לאה ואחר זמן מתה ג"כ הבת שילדה לו ועכשיו עמד ראובן ותבע בדיני הגויים שיחזיר לו אותו ממון הנדוניה שהכניס לו עם לאה בתו. ואעפ"י שהבעל יורש את אשתו והאב את בתו בדיני ישראל טוען ואומר שאין לחוש לירושת הבעל כיון שהכל יודעי' שהם הולכים בדיני הגויים והריכל הנושא אשה שם כאילו התנה כן. וכמ"ש (כתובות ד' ס"ז) גמלי דערביא אשה גובה פורנא מהם לפי שאסמכתין עליהם ואע"פ שאין כתובה נגבית מן המטלטלין. ועוד סמכו הגאונים ז"ל ותקנו שיהא כל בע"ח גובה מטלטלין דיתמי ועל ירושת האב בנכסי הבת טוען שהמלך חקק בנימוסיו שכל שימותהולד תוך זמן ידוע שיהא מה שיש לו מצד האם ליורשי האם ודינא דמלכותא דינא.

תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו שמתנין בכענין זה וכדאמר' בירושלמי הני דכתבין אין מיתת בלא בנים תהדיר מוהרא לבי נשא תנאי ממון וקיים. ומוסיף אני על זה שבכ"מ שנהגו להתנות ולעשות כזה תנאי אפ' הנושאים שם סתם גובין מהם אם מתה בלא בנים שכל הנושא סתם ע"ד הנוהג שם בישראל נושא וזהו שקראוה בפ' המקבל דרישת הדיוט. ומ"מ לנהוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור לפי שהוא מחקה את הגויים וזהו שהזהירה תורה לפנייהם ולא לפני גויים ואע"פ ששניהם רוצים בכך והוא דבר שבממון. שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגויים ודיניהם ולא עוד אלא אפ' לעמוד לפנייהם לדין אפ' בדבר שדיניהם כדין ישראל. ע"כ אנו פה תמהים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו. ומה ממון יתהנה לירש שלא כתורתנו והמביא ראייה בזה

מגמלי דערביא טועה. דכתובה מן הדין היה לגבות ממטלטלין דמיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה אלא ששמעו רבנן דברי ר"מ שאין סמיכת האשה חזקה עליהם משום שגבייתה לזמן מרובה. ובערביא שכל עסקיהם בגמלים סמיכתה עליהם שאין קונין קרקע אדרבא ימכרו קרקע להתעסק בגמלים. וכן הגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו ממטלטלין דיתמי לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה להם לישראל לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאביהם של ישראל וחייב לשמוע להם. וגדולה מזו אמרו שב"ד מתני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה אשר יורוך וכ"ש למגדר מילתא. אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה. וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת האב על הבנים וסומך על משענת קנה הרצוף הזה ועושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ומרבה הונו בזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמותר משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא וגזלה ישיב. וחס ליה דאפי' גזלה ישיב רשע מיקרי כדאיתא בפ' הכונס (דף ס' ע"ב). ואם נאמר כן בטלה ירושת בנו הבכור דכל הנחלות ותירש הבת עם הבנים. ובכלל עוקר כל דיני התורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרסי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק. ובמ"ש דינא דמלכותא דינא יגעתי הרבה שאמרת אפטר דשמואל אמר כן כשהמלך רוצה שידינו בארצו חכמי הגויים וע"ז הספרים שנתחברו להם. והמלוה את חבירו שלא בעדים אינו נאמן לומר פרעתי ומי שגובה כן ע"י ערכאות הגויים ודאי גזלן הוא. וא"ת לומר בזה שהלוה נעשה כמ"ד ליה מהימנת עלי למימר דלא פרענא הנה בדיניהם שאפי' הלוקח חפץ מחבירו אם יש למוכר ראייה שהיה שלו מוציאו מיד הלוקח ולא שבקת חיי לכל בריה.

וכך ראיתי שאין הדברים אמורים אלא במה שהוא נעשה בדיני המלכות שכל עם ועם יש לו חקים ידועים בדיני המלכות ודינא דמלכותא אמרו דינא דמלכא לא אמרו וכל מה שאינו מחקי המלוכה אעפ"י שיאמר עכשיו המלך כן אינו דין וכן הסכימו הראשונים ז"ל. וכן אינו דין אלא במה שיש לו למלך תועלת כאותה שאמרו בפ' הגוזל בתרא (ד' ק"ג ע"ב) אמר שמואל דינא דמלכותא דינא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גשרי ועברי' עליהו. ואקשי' והא לא עבדי מאי דאמר מלכא אמר זילו קטולו לכולהו באגי ואינהו קטלו מחד מחד באגא שליחא דמלכא כמלכא ולא טרח. וכהנהו נמי דפ' חייא / ח"ה / (ד' נ"ד ע"ב) בדורא דרעותא דמלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא והני זיההורי / זהורוי / דמזבני ארעא לטסקא וכן כל כיוצא בזה. וא"נ במה שישראל עושה עם ישראל חבירו מדעת עצמו כאותה שאמרו בפ' ק"ג דגיטין גבי מתני' דכל השטרות העולות בערכאות שלהן כשרים חוץ מגיטי נשים דאקשי' קא פסיק ותני כל השטרות ואפי' שטרי מתנה במאי קני בהאי שטרא חספא בעלמא הוא ופרקי' תני חוץ מגיטי נשים. ואיכא דאמרי משום דינא דמלכותא דינא כלומר אע"פ שמצד דיני המלך אינו מועיל כיון שבמתנה אין בו תועלת למלך כיון שזה מדעתו עשה מתנתו בערכאות הרי קבל עליו לילך בזה בדיני המלכות שאמר שכל שטר שיעלה בערכאות שיועיל ויקנה. ובדבר שבממון יכול לשעבד עצמו וליתן משלו שלא מן הדין כמ"ש מתנה ש"ח להיות כשואל וכענין ערב דמשתעבד אע"ג דהוי אסמכתא.

VIII. Mitzvah Lekyaem divrei ha'met

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יד עמוד ב

יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר"מ: מצוה לקיים דברי המת

שולחן ערוך חושן משפט סימן רנב סעיף ב

מצוה לקיים דברי המת, אפילו בריא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשלש לשם כך. הגה: אבל היו בידו קודם ולא לשם כך, או שבאו לידו אחר הצוואה, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (טור ומרדכי פרק מי שמת). כל דבר שנקנה במתנת שכיב מרע, אם קדמו היורשין ומכרו, המקבל יכול להוציאו מן הלוקח. אבל דבר שלא ניתן במתנה, רק שמצוה לקיים דברי המת, אם קדמו היורשין ומכרו: מה שעשו עשו (הגהות מרדכי דב"ב). מי שנשבע או נדר ליתן לפלוני כך וכך, ומת ולא נתן, יורשיו פטורין ואין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (ב"י בשם ריטב"א). ועיין לעיל סוף סימן רי"ב סעיף ז' (ובסימן ר"ט ס"ד). מי שהפקיד מעות אצל חבירו ואומר שאם ימות יעשה בהן המוטב, יתנו ליורשיו (ב"י סי' רנ"ג בשם מרדכי פרק מי שמת) (וכ"כ לקמן סי' רפ"ב ס"א).

IX. Shtar Chatzi Zachar

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני ויירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו ויירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית ויירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל ימי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין). **מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג.** כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

Contemporary Shtar Chatzi Zachar by Rabbi Mordechai Willig

Introduction

Jewish religious law does not recognize the validity of a will. Except for unusual circumstances, one cannot arrange for his estate to be divided in a manner different from Torah law. However, by creating a conditional obligation, one can achieve the same net result as that of a will and other government laws, in a way which conforms to Torah law.

A person who writes a will should obligate himself to pay a sum of money greater than his total assets. It is stipulated that the obligation is retractable, and is not payable until one moment before death. Therefore, the obligation has absolutely no effect during one's lifetime.

If one wills his entire estate to one person, e.g. to his wife, he should obligate himself to pay her a sum of money greater than his total assets. In such a case, paragraph two in the obligation form should be omitted.

If the will includes many persons, the obligation is made to the prime beneficiary, or several beneficiaries. In this case it is further stipulated that if the Torah heir(s) carry out the terms of the will and other government laws, then the obligation is null and void.

The obligation becomes effective when the form below is executed and delivered to the beneficiary or any other party (e.g. a rabbi or a Jewish attorney) who receives it on the beneficiary's behalf even without the beneficiary's knowledge.

THE OBLIGATION

I, _____ the _____ undersigned, hereby obligate myself to _____ the sum of _____, effective immediately, but not payable until one minute before my death, on the condition that I do not retract this obligation in writing at any time prior to my death. All the property, which is mine at that time, both real and personal, should serve as security for the payment of the said obligation.

I hereby stipulate that my heirs, as defined by the Torah, shall be given the option of paying the above obligation, or, in lieu thereof, of carrying out the terms as specified in my last Will and Testament and, in addition, carrying out all transfer of property upon my death which are considered "non-testamentary transfers" in accordance with applicable laws. If my Torah heirs abide by the terms of my will and aforementioned State laws, then the above obligation is null and void.

The above obligation is undertaken by a *Kinyan Sudar* in a *Beis Din Choshuv* (A proper means of transaction in an important Jewish court). The above condition(s) is (are) made in accordance with the laws of the Torah, as derived from Numbers Chapter 32.

Signed _____ this _____, 20__ at _____

(signature) _____

Last Will and Testament in Halacha

I. Torah's Order of Succession

במדבר פרק כז

(ו) ויאמר יְדֹדְךָ אֵל מֹשֶׁה לְאָמֹר:
(ז) כֹּן בְּנוֹת צִלְפַחֵד דְּבִרְתְּךָ יִתְּנֶנּוּ לָהֶם אַחֲזֵי נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
(ח) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לְאָמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ:
(ט) וְאִם אֵין לוֹ בֵּת וְנִתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִיו:
(י) וְאִם אֵין לוֹ אַחִים וְנִתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְאָחִי אָבִיו:
(יא) וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וְנִתְּתֶם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשָׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׂ אֹתָהּ וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹדְךָ אֵת מֹשֶׁה:

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח משנה ב

סדר נחלות כך הוא (במדבר כ"ז) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קמא עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו: נכסי להאי דמעברת; אמר רב הונא: הוי מזכה לעובר, והמזכה לעובר לא קנה. איתיביה רב נחמן לרב הונא: האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה - ילדה זכר נוטל מנה! אמר ליה: משנתינו איני יודע מי שנאה. ולימא ליה: רבי מאיר היא, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם! אימור דשמעת ליה לרבי מאיר - לדבר שישנו בעולם, לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה? ולימא ליה: רבי יוסי היא, דאמר: עובר קני! דתנן: עובר פוסל ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי! שאני ירושה הבאה מאיליה.

II. The Bechor's Portion

דברים פרק כא

(טו) כִּי תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אַהוּבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֶהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הֵבֶן הַבְּכוֹר לְשְׂנוּאָה:
(טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה לוֹ לֹא יִכַּל לְבַכֵּר אֶת בֶּן הָאֶהוּבָה עַל פְּנֵי בֶן הַשְּׂנוּאָה הַבְּכוֹר:
(יז) כִּי אֶת הַבְּכוֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כִּי הוּא רְאשִׁית אָנּוּ לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

משנה מסכת בכורות פרק ח

משנה ט

הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל פי שנים בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ולא היבם וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ב

הלכה ט

בכור לנחלה הוא הנוולד לאב ראשון שנאמר כי הוא ראשית אונו, ואין משגיחין על האם אפילו ילדה כמה בנים הואיל וזה ראשון לאביו יורש פי שנים.
הלכה י

הבא אחר נפלים אע"פ שיצא ראש הנפל כשהוא חי הבא אחריו בכור לנחלה, וכן בן תשעה שיצא ראש מת הבא אחריו בכור לנחלה שזה שנאמר ראשית אונו הוא שלא נולד לו קודם לזה ולד שיצא חי לאויר העולם, לפיכך בן תשעה שהוציא רוב ראשו חי הבא אחריו אינו בכור.
הלכה יא

יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכורים, הראשון לפי שלא נולד ונאמר וילדו לו בנים והשני שהרי קדמו אחר.

III. The Spouse

רמב"ם הלכות נחלות פרק א

הלכה ח

האשה אינה יורשת בעלה כלל והבעל יורש את כל נכסי אשתו מדברי סופרים והוא קודם לכל בירושתה אע"פ שהיא אסורה עליו, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואע"פ שהיא קטנה ואע"פ שהבעל חרש הוא יורש את אשתו. +/השגת הראב"ד/ האשה אינה יורשת וכו' עד הוא יורש את אשתו. א"א איני מודה בזה משמעתא בתרייתא דמי שמת ושאר הראיות המראות הפך זה אין להם עמידה עכ"ל. +

IV. Changing the Succession

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

משנה ה

האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו לבניו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שהוא ראוי לירושה דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לירושה אין דבריו קיימין הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה א

אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מן היורש אע"פ שזה ממון הוא, לפי שנאמר בפרשת נחלות והיתה לבני ישראל לחוקת משפט לומר שחוקה זו לא נשתנה ואין התנאי מועיל בה, בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על פה בין בכתב אינו מועיל.

V. Shalom Bayit

משנה מסכת בבא בתרא פרק ח

הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב:

רמב"ם הלכות נחלות פרק ו

הלכה יג

צו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף.

VI. Gifts as potential solutions

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קלה עמוד ב

יתבי רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב, ויתיב וקאמר משמיה דר' יוחנן: שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת - אין כותבין ונותנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא

סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני וירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו וירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית ויירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל מי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, **אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין).** מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג. כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלקלבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכוון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

VII. Dina DeMalchuta Dina

שו"ת הרשב"א חלק ו סימן רנד

שאלת +א"ה הובאה בב"י ח"מ סי' כ"ו+ מעשה היה בפירפנייאן בראובן שהשיא את בתו לאה לשמעון והכניס לו עמה סך ממון בנידוניה וילדה לו בתואח"כ מתה לאה ואחר זמן מתה ג"כ הבת שילדה לו ועכשיו עמד ראובן ותבע בדיני הגויים שיחזיר לו אותו ממון הנדוניה שהכניס לו עם לאה בתו. ואעפ"י שהבעל יורש את אשתו והאב את בתו בדיני ישראל טוען ואומר שאין לחוש לירושת הבעל כיון שהכל יודעי' שהם הולכים בדיני הגויים והריכל הנושא אשה שם כאילו התנה כן. וכמ"ש (כתובות ד' ס"ז) גמלי דערביא אשה גובה פורנא מהם לפי שאסמכתין עליהם ואע"פ שאין כתובה נגבית מן המטלטלין. ועוד סמכו הגאונים ז"ל ותקנו שיהא כל בע"ח גובה מטלטלין דיתמי ועל ירושת האב בנכסי הבת טוען שהמלך חקק בנימוסיו שכל שימותהולד תוך זמן ידוע שיהא מה שיש לו מצד האם ליורשי האם ודינא דמלכותא דינא.

תשובה כל דבר שבממון תנאו קיים ובאמת אמרו שמתנין בכענין זה וכדאמר' בירושלמי הני דכתבין אין מיתת בלא בנים תהדיר מוהרא לבי נשא תנאי ממון וקיים. ומוסיף אני על זה שבכ"מ שנהגו להתנות ולעשות כזה תנאי אפ' הנושאים שם סתם גובין מהם אם מתה בלא בנים שכל הנושא סתם ע"ד הנוהג שם בישראל נושא וזהו שקראוה בפ' המקבל דרישת הדיוט. ומ"מ לנהוג כן מפני שהוא משפט גויים באמת נ"ל שאסור לפי שהוא מחקה את הגויים וזהו שהזהירה תורה לפנייהם ולא לפני גויים ואע"פ ששניהם רוצים בכך והוא דבר שבממון. שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגויים ודיניהם ולא עוד אלא אפ' לעמוד לפנייהם לדין אפ' בדבר שדיניהם כדין ישראל. ע"כ אנו פה תמהים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת איך נתנו יד לכלל דברים אלו שאסרתן תורה שלמה שלנו. ומה ממון יתהנה לירש שלא כתורתנו והמביא ראייה בזה

מגמלי דערביא טועה. דכתובה מן הדין היה לגבות ממטלטלין דמיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה אלא ששמעו רבנן דברי ר"מ שאין סמיכת האשה חזקה עליהם משום שגבייתה לזמן מרובה. ובערביא שכל עסקיהם בגמלים סמיכתה עליהם שאין קונין קרקע אדרבא ימכרו קרקע להתעסק בגמלים. וכן הגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו ממטלטלין דיתמי לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה להם לישראל לפתוח דלת בפני לוח וחכמי ישראל הם כאביהם של ישראל וחייב לשמוע להם. וגדולה מזו אמרו שב"ד מתני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה אשר יורוך וכ"ש למגדר מילתא. אבל ללמוד מזה לילך בדרכי הגויים ומשפטיהם ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה. וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת האב על הבנים וסומך על משענת קנה הרצוף הזה ועושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ומרבה הונו בזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שמותר משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא וגזלה ישיב. וחס ליה דאפי' גזלה ישיב רשע מיקרי כדאיתא בפ' הכונס (דף ס' ע"ב). ואם נאמר כן בטלה ירושת בנו הבכור דכל הנחלות ותירש הבת עם הבנים. ובכלל עוקר כל דיני התורה השלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שחברו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות טלואות בבית מדרסי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק. ובמ"ש דינא דמלכותא דינא יגעתי הרבה שאמרת אפטר דשמואל אמר כן כשהמלך רוצה שידינו בארצו חכמי הגויים וע"ז הספרים שנתחברו להם. והמלוה את חבירו שלא בעדים אינו נאמן לומר פרעתי ומי שגובה כן ע"י ערכאות הגויים ודאי גזלן הוא. וא"ת לומר בזה שהלוה נעשה כמ"ד ליה מהימנת עלי למימר דלא פרענא הנה בדיניהם שאפי' הלוקח חפץ מחבירו אם יש למוכר ראייה שהיה שלו מוציאו מיד הלוקח ולא שבקת חיי לכל בריה.

וכך ראיתי שאין הדברים אמורים אלא במה שהוא נעשה בדיני המלכות שכל עם ועם יש לו חקים ידועים בדיני המלכות ודינא דמלכותא אמרו דינא דמלכא לא אמרו וכל מה שאינו מחקי המלוכה אעפ"י שיאמר עכשיו המלך כן אינו דין וכן הסכימו הראשונים ז"ל. וכן אינו דין אלא במה שיש לו למלך תועלת כאותה שאמרו בפ' הגוזל בתרא (ד' ק"ג ע"ב) אמר שמואל דינא דמלכותא דינא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גשרי ועברי' עליהו. ואקשי' והא לא עבדי מאי דאמר מלכא אמר זילו קטולו לכולהו באגי ואינהו קטלו מחד מחד באגא שליחא דמלכא כמלכא ולא טרח. וכהנהו נמי דפ' חייא / ח"ה / (ד' נ"ד ע"ב) בדורא דרעותא דמלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא והני זיההורי / זהורוי / דמזבני ארעא לטסקא וכן כל כיוצא בזה. וא"נ במה שישראל עושה עם ישראל חבירו מדעת עצמו כאותה שאמרו בפ' ק"ג דגיטין גבי מתני' דכל השטרות העולות בערכאות שלהן כשרים חוץ מגיטי נשים דאקשי' קא פסיק ותני כל השטרות ואפי' שטרי מתנה במאי קני בהאי שטרא חספא בעלמא הוא ופרקי' תני חוץ מגיטי נשים. ואיכא דאמרי משום דינא דמלכותא דינא כלומר אע"פ שמצד דיני המלך אינו מועיל כיון שבמתנה אין בו תועלת למלך כיון שזה מדעתו עשה מתנתו בערכאות הרי קבל עליו לילך בזה בדיני המלכות שאמר שכל שטר שיעלה בערכאות שיועיל ויקנה. ובדבר שבממון יכול לשעבד עצמו וליתן משלו שלא מן הדין כמ"ש מתנה ש"ח להיות כשואל וכענין ערב דמשתעבד אע"ג דהוי אסמכתא.

VIII. Mitzvah Lekyaem divrei ha'met

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יד עמוד ב

יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר"מ: מצוה לקיים דברי המת

שולחן ערוך חושן משפט סימן רנב סעיף ב

מצוה לקיים דברי המת, אפילו בריא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשלש לשם כך. הגה: אבל היו בידו קודם ולא לשם כך, או שבאו לידו אחר הצוואה, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (טור ומרדכי פרק מי שמת). כל דבר שנקנה במתנת שכיב מרע, אם קדמו היורשין ומכרו, המקבל יכול להוציאו מן הלוקח. אבל דבר שלא ניתן במתנה, רק שמצוה לקיים דברי המת, אם קדמו היורשין ומכרו: מה שעשו עשו (הגהות מרדכי דב"ב). מי שנשבע או נדר ליתן לפלוני כך וכך, ומת ולא נתן, יורשיו פטורין ואין בזה משום מצוה לקיים דברי המת (ב"י בשם ריטב"א). ועיין לעיל סוף סימן רי"ב סעיף ז' (ובסימן ר"ט ס"ד). מי שהפקיד מעות אצל חבירו ואומר שאם ימות יעשה בהן המוטב, יתנו ליורשיו (ב"י סי' רנ"ג בשם מרדכי פרק מי שמת) (וכ"כ לקמן סי' רפ"ב ס"א).

IX. Shtar Chatzi Zachar

שולחן ערוך חושן משפט סימן רפא סעיף ז

אין כל הדברים הללו אמורים אלא כשאמר לשון ירושה; אבל אם אמר לשון מתנה, דבריו קיימים. לפיכך המחלק נכסיו על פיו כשהוא שכיב מרע, וריבה לאחד ומיעט לאחד, והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי ליורשו, דבריו קיימים. ואם אמר משום ירושה, לא אמר כלום. כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. כיצד, תנתן שדה פלונית לפלוני בני ויירשנה, או שאמר: יירשנה ותנתן לו ויירשנה, או: יירשנה ותנתן לו, הואיל ויש שם לשון מתנה, אף על פי שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף, דבריו קיימים. וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים, ואמר: יירש פלוני שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית ויירש פלוני שדה פלונית, קנו אף על פי שזה שאמר ליה בלשון ירושה אינו זה שאמר ליה בלשון מתנה, והוא שלא ישהה בין אמירה לאמירה כדי דבור; אבל אם שהה, צריך שיהיה לשון המתנה מעורב בשלשתן. הגה: במה דברים אמורים, בשלש שדות לשלשה בני אדם. אבל אם נתן לאדם אחד, או שדה אחת לשלשה בני אדם, אפילו לאחר כדי דיבור מהני (טור). וי"א דדוקא שאמר: ותנתן, בוי"ו. אבל אם אמר: תנתן, בלא ו', לא מהני לשון ירושה שלפניו (נ"י בשם רשב"א). הכותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר, דינו כירושה בעלמא ובעל חוב וכתובה קודמין למתנה זו וכן עשורנכסי הבת; וכל ימי חיי הנותן יכול למכור הנכסים, אף על פי שכתב לה: מהיום ולאחר מיתה, ואין הבת נוטלת אלא בנכסים שהיו לו בשעת נתינה, אבל לא אח"כ, דאין אדם יכול להקנות דבר שלאבא לעולם (מרדכי פ' יש נוחלין). **מיהו נ"ל דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חוב לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר יפטור מן החוב, צריך ליתן לה בכל אשר לו, דעיקר הוא החוב. ולכן צריך לקיים תנאו או ישלמו החוב, וכן המנהג.** כתב לבתו שטר חצי זכר, וכתב לה: ויוצאי חלציה, בנותיה ובניה נוטלין בשוה, הואיל ולא כתב: יורשים יוצאי חלציה (פסקי מהרא"י). התנה שלא יהא חלק לבתו בספרים, והלו' על הספרים אין בעל חוב קונה משכון, ולכן יש לבת חלק בהן. אבל אם הוחלטו הספרים בידו, אין לבת חלק בהן (מהרי"ו סי' ק"ט).

Contemporary Shtar Chatzi Zachar by Rabbi Mordechai Willig

Introduction

Jewish religious law does not recognize the validity of a will. Except for unusual circumstances, one cannot arrange for his estate to be divided in a manner different from Torah law. However, by creating a conditional obligation, one can achieve the same net result as that of a will and other government laws, in a way which conforms to Torah law.

A person who writes a will should obligate himself to pay a sum of money greater than his total assets. It is stipulated that the obligation is retractable, and is not payable until one moment before death. Therefore, the obligation has absolutely no effect during one's lifetime.

If one wills his entire estate to one person, e.g. to his wife, he should obligate himself to pay her a sum of money greater than his total assets. In such a case, paragraph two in the obligation form should be omitted.

If the will includes many persons, the obligation is made to the prime beneficiary, or several beneficiaries. In this case it is further stipulated that if the Torah heir(s) carry out the terms of the will and other government laws, then the obligation is null and void.

The obligation becomes effective when the form below is executed and delivered to the beneficiary or any other party (e.g. a rabbi or a Jewish attorney) who receives it on the beneficiary's behalf even without the beneficiary's knowledge.

THE OBLIGATION

I, _____ the _____ undersigned, hereby obligate myself to _____ the sum of _____, effective immediately, but not payable until one minute before my death, on the condition that I do not retract this obligation in writing at any time prior to my death. All the property, which is mine at that time, both real and personal, should serve as security for the payment of the said obligation.

I hereby stipulate that my heirs, as defined by the Torah, shall be given the option of paying the above obligation, or, in lieu thereof, of carrying out the terms as specified in my last Will and Testament and, in addition, carrying out all transfer of property upon my death which are considered "non-testamentary transfers" in accordance with applicable laws. If my Torah heirs abide by the terms of my will and aforementioned State laws, then the above obligation is null and void.

The above obligation is undertaken by a *Kinyan Sudar* in a *Beis Din Choshuv* (A proper means of transaction in an important Jewish court). The above condition(s) is (are) made in accordance with the laws of the Torah, as derived from Numbers Chapter 32.

Signed _____ this _____, 20__ at _____

(signature) _____